

MILSTOLPEN

Österåkers Hembygdsförening

Nr. 4 – December 2024

Ordföranden har ordet

Ingela Gardner

Tiden går fort och vi är redan inne i december. När jag tittar tillbaka på det här året har vi genomfört fler aktiviteter för medlemmarna än förra året. Men tiden räcker inte riktigt till för allt man skulle vilja göra. Många som är aktiva i vår förening är aktiva i många andra föreningar också. För det finns så mycket spännande att engagera sig i och bidra till. Men även vår förening har mycket att erbjuda den som vill engagera sig. Det finns så mycket intressant som fler borde få chansen att upptäcka.

När jag tittar in i vårt bibliotek så ser jag vad tidigare generationer ägnade tid åt att forska kring och skriva om. Vi funderar nu i styrelsen på om vi kan göra utgångna skrifter tillgängliga för alla genom digitalisering. Tänk så fantastiskt att kunna gå in på nätet och leta efter information som man behöver eller bara är allmänt intresserad av. Om det ska bli möjligt behöver vi vara fler som kan hjälpa till. Och tänk på vårt otroliga bildarkiv. Så mycket intressant det finns att arbeta med där eller i våra muséer som rymmer så mycket kunskap om den plats vi bor på och hur människor har levt här.

Eller man kan vara med på vandringar i hembygden och så småningom själv kanske överta ansvaret för någon av dem. Man kan också bidra med texter till Milstolpen. Kort sagt. Vi behöver vara fler som är med. Man behöver inte sitta i styrelsen för att göra något och man behöver inte binda upp sig för långa perioder. Man kan t ex vara med och bidra i något särskilt projekt. Det är bara att höra av sig till föreningen.

Det ideella föreningslivet är dessutom en viktig del av vår demokrati och kommer förhoppningsvis att vara det i framtiden också. Men den förhoppningen förutsätter att fler är med. Så kom med du också. Ditt engagemang behövs.

Nu önskar jag alla medlemmar en
God Jul och Gott Nytt År!

Ingela

Bröderna Harling

Två av vår förenings mest uppskattade medarbetare är bröderna Albert och Gunnar Harling. Det är visserligen länge sedan dessa hjältar gick bort, men deras gärning lever verkligen vidare även i vår egen tid. De var fotografer och startade en egen ateljé i Stockholm på Bellmansgatan 1906. De kom från en borgerlig familj med ett stort kulturintresse och deras sätt att uttrycka sig var genom kameran. Bröderna skaffade sig sommarställe i Brevik och Lervik, men efter några år flyttade de ut

hela sin verksamhet till Åkersberga och det gamla värdshuset blev både deras ateljé och boplat. De var enormt eftertraktade för sin yrkeskunskap i en tid när en bild verkligen betydde något. Det kunde ligga timmars engagemang i att färdigställa en enda bild, där motiv och människor skulle ha sin exakta plats, ljuset skulle vara precist, kameraplaceringen på rätt ställe och väder och vind enligt plan. Att ge sig i kast med det bildarkiv de lämnat efter sig, är som en tidsresa till det Sverige och Åkersberga vi aldrig får se igen. 1959 donerade Albert hela bildskatten till Österåkers hembygdsförening. Över 6 000 glasplåtar finns nu i föreningens arkiv, där det mesta är digitaliserat och katalogiserat och kan ses via föreningens egen hemsida. Här finns allt ifrån våra gruvors korta men expansiva tid, hur jordbruket såg ut, järnvägens ankomst och så massor av porträtt. Att de båda såg mycket bra ut med spjuveraktiga leenden gjorde nog sitt till, då det i bildarkivet finns många för tiden lättklädda damer, alla inom anständighetens gränser förstås, men ändå! Donationen av deras livsverk är enligt mig Österåkers kommuns största skatt alla kategorier. Visst är jag färgad av deras yrkesval, men som en sentida kollega kan jag bara känna en djup respekt över deras arbete och hade den där tidsmaskinen funnits hade nog ett av mina första stopp hamnat på det gamla värdshuset för att ta ett glas med bröderna och diskutera allt ifrån ljussättning till slutartider i kameran. Ta alltså en timme eller två och njut av deras bildkonst i vårt arkiv. Gunnar dog 1948 och Albert 1961. De ligger begravda i familjegraven på Skogskyrkogården i Stockholm.

Roger Persson

Den gamla slåttermaskinen i hembygdsparken i Ekbacken.

Den gamla slåttermaskinen, som en gång i tiden dragits av ett par hästar och sen, senare blivit omgjord för att bli dragen av en traktor, är nu uppställd invid Vita Huset i Ekbacken. Med tiden har dragstången av fukt börjat falla sönder.

Hembygdsföreningens byggrupp diskuterade om man skulle skrota maskinen eller om det var värt mödan att låta laga den. Vid en fikapaus med byggruppen insåg man ganska snart att en ny dragstång nog inte fanns att köpa på något av byggvaruhusen i trakten. Då räckte Janne Olson upp handen, och åtog sig att tillverka en ny dragstång. Han vandrade ut i skogen och hittade en gran som hade de rätta måtten. Han fattade sin motorsåg, fällde den med markägarens godkännande förstås, kvistade den och släpade hem den till vedbacken. Där sågade han och hög den så den fick samma form som den gamla dragstången. Med hjälp av byggruppens elektriker, Lasse Granström, blev den monterad på den gamla slåttermaskinen, som nu åter

kan börja användas vid slåtter av hö- och sädesskörd om så skulle behövas.

Text Björn Pålhammar

Bild Janne Olson

Öppet i Stenhagens handel och Fattigstugan 1:a advent

I Stenhagens handel kunde besökarna beskåda Österåkers kommuns enda modelljärnväg. I förgrunden ser man tegelbruket med järnvägsvagnarna fyllda med tegelsten för leverans in till Stockholm och klappbryggan nere vid kanalen.

Stenhagens handels modelljärnväg

Bild Björn Pålhammar

Sagolik julmarknad i Wira bruk 1:a advent

Så var den då här, den sagolika julmarknaden i Wira bruk. Trots duggregn, lera och blåst strömmade besökarna in genom portalen. Bergatrollet var busigt och hade snott en gran. Kön till tomtens bod ringlade lång och hans brevlåda var fylld med önskelistor. Här fanns allt från brända mandlar, polkagrisar till fårskinn och konstsmide.

Anita Sundborger

Slussvaktare

När kanalen byggts om för slussning 1825 behövdes en vakt som såg till kanalen och slussade båtarna. Slussvakten hade långa arbetsdagar och kanalen var under ständig

Källa: ÖHF:s årsbok 2015, Österåkers kommun,
osteraker.se

Akvarell Pelle Lindberg

R	E	S	A	R	O	X	S	K	O	L	A			
P	O	L	I	S	K	O	M	M	I	S	A	R	I	E
I	O	N	X	B	O	R	G							
F	A	R	A	R	S	F	A	R						
B	I	O	N	X	B	O	R	G						
S	E	L	M	A	R	I	S	O	N					
L	A	A	A	E	X	H	I	L	D	E	B	R	A	I

Lars Valentin, kryptomakare

Instagram: osterakers hembygdsforening